

Sara Lark

**KAO
BISER U
OKEANU**

Prevela s nemačkog
Mirjana V. Popović

 Laguna

Naslov originala

Christina Rey

WIE EINE PERLE IM OZEAN

Copyright © 2024 by Bastei Lübbe AG, Köln

Translation copyright © za srpsko izdanje 2025, LAGUNA

**KAO
BISER U
OKEANU**

*Ovaj roman želi da vas, dragi čitaoci i čitateljke, povede na Maldive, nisku nestvarno lepih ostrva, poređanih poput bisera u Indijskom okeanu. Ali moja priča se zbiva u vremenu kada ta ostrva nisu bila poznata pod današnjim nazivom. Ime se odo-
maćilo tek od 18. veka, kada su Holandāni po glavnom gradu Mahalu nazvali ceo arhipelag, uz to su ga i pogrešno izgovarali. Danas se glavni grad Republike Maldivi zove Male, ali se i dalje nalazi na istom mestu kao drevni Mahal.*

U vreme moje priče ostrva su bila sultanat, poznat kao Divehi rađe. Sultan je stolovao u Mahalu. Divehi označava i jezik i narod Maldiva.

Odlučila sam se da u svojoj priči koristim tadašnje nazive mesta nastojeći da sačuvam autentičnost.

*I tako želim srdačnu dobrodošlicu svojim čitaocima i čita-
teljkama u Mahalu, prestonici osobene države, 1531. godine...*

Prvo poglavlje

Šejna je žmurila. Okrenula je lice ka suncu, uživala u toploti i osećala vazduh oko sebe koji je ovde na borilištu naizgled uvek blago treperio. Sedela je u najnižem redu stepenastih tribina od koralnih stena i činilo joj se da deli njihovo sećanje na more. Pošto ih je vezivao malter od kokosovog meda, Šejna je pri pomisli na to osećala njegovu slast na jeziku.

S druge strane je jedva primećivala glasove svoje braće i Kalua, koji su glasno raspravljali o borbi na terenu – dok ju je zveket mačeva više uspavljivao nego uznemiravao. Nikada nije prisustvovala pravoj borbi. Tradicionalna ostrvska borilačka veština *kulhijehun*, spoj mačevanja, borbe noževima i golim rukama, za nju je bila pre igra pokreta, vežba tela i uma. U nadmetanju njene prijateljice Buraki i njenog brata Alija ovo umeće ličilo joj je više na ples, a i Šejna je pritom pre zamišljala muziku nego krv kada bi ukrstila sablje s nekim učenicom ili učenicom.

Šejnin brat Ilijas i Kalu, Burakin rođak, sada stadoše da bore borce u ringu. Pritom je izgledalo kao da Ilijas drži Alijevu stranu, a Kalu Burakinu. Arif, Šejnin drugi brat, baš kao ni ona, nije navijao. I njega je više zanimala filozofija koja stoji iza kulhijehuna, neprestana vlast nad telom i umom, nego sama pobeda.

Buraki je na to gledala potpuno drugačije. Borila se elegantno, držala sablju krajnje usredsređeno i ne sa tolikom žestinom i uzbuđenjem kao njen brat Ali. Ona je želela pobjedu – i izgledalo je kao da će joj to i danas poći za rukom. U stvari, samo je Kalu povremeno uspevao da savlada Buraki, pošto je ova devojka bila najspretnija od šestoro mladih koji su zajedno podučavani. Svi su odrasli u palati u Mahalu, glavnom gradu Divehi rađe – sultanata Divehi – i svi su bili u bliskom srodstvu sa sultanom. Buraki i Ali su bili njegova deca, Kalu sestrić, dok su Šejna i njena braća bili tek daleki rođaci kraljevske porodice, ali je njihova familija već dugi niz godina bila u službi palate. Šejnin otac Ibrahim bio je sultanov silahdar, oružar, kao i njen deda pre njega, što je bila najviša titula posle sultana. Ibrahim Aslam Zuhair je pored toga bio zapovednik straže i silahdar sultanove dece. Razumeo se ne samo u borbu nego i u diplomatiju, što je sada dovelo do toga da prekine borbu između Buraki i njenog brata i proglasi je nerešenom. Ali nije smeo da izgubi od starije sestre, a gospodin Ibrahim nije želeo da ponos njegovih učenika bude povređen.

„Arif i Ilijas su sledeća dvojica boraca!“, odredi silahdar, oglašujući se o negodovanje Kalua i Ilijasa, koji su želeli da vide ishod borbe između brata i sestre. Kalu je i dalje mrgodno gledao kada su Arif i Ilijas uzeli mačeve i otišli na sredinu borilišta. Za njega je odluka gospodina Ibrahima značila da će kao poslednji morati da se bori protiv Šejne – po njegovom mišljenju protivnice nedostojne njega. Za to vreme su se Buraki i Ali, oznojeni i bez daha posle borbe u tradicionalnoj nošnji – širokim dugim pantalonama preko kojih je bilo prebačeno platno, i sa nekom vrstom turbana na glavi – pridružili ostalima. Buraki i Šejna su u borbi nosile lagane svetle bluže, a muškarci su bili nagi do pasa.

Šejna pruži prijateljici činiju od izdubljenog kokosa punu vode, a Buraki stade pohlepno da pije. Zatim sa kose vezane u ratničku punđu strgnu maramu uvijenu poput turbana, pri

čemu joj se niz ramena rasuše gusti crni uvojci, sjajni poput laka kojim su zanatlije na ostrvu premazivale drvene kutije i čini je. Devojka ozareno pogleda publiku dok su joj oči crne kao ugalj blistale.

„Kako sam se borila?“ , upita, ali Šejna ne odgovori. Ionako je pitanje bilo prvenstveno upućeno Kaluu. Buraki je pokušavala da zadivi mladića. Priznala je Šejni da ga smatra privlačnim – smatrala je da je sa četrnaest godina bilo vreme da potraži muškarca koga bi mogla voleti i za koga bi se možda kasnije mogla udati. Buraki nije očekivala da će je otac udati kao Šejnu i ostale devojke sa ostrva. Nameravala je da nasledi sultana na prestolu i sama sebi izabere muža.

„Dobro“, šturo reče Kalu. Vižljasti, žilavi mladi ratnik, čijem izražajnom licu i sjajnim smeđim očima očigledno nije podlegla samo Buraki, već se okrenu ka novom paru boraca koji je ukrštao mačeve na borilištu. Arif se pritom trudio da pokrete izvodi što preciznije, dok je Ilijas bio jednako impulsivan kao Ali, zbog čega ga je silahdar nekoliko puta opominjao. Mnogo češće je prigovarao svom sinu nego mladom princu Aliju, koji zasigurno neće postati ratnik, nego će preuzeti neki položaj na dvoru svoje sestre.

Buraki sede kraj Kalua i pokuša da ga uvuče u razgovor o borbi koja je bila u toku. Da bi mu izmamila odgovor, postavi mu pitanje da li su portugalski dugi mačevi koje su nedavno videli prilikom posete izaslanstva evropskih pomoraca možda nadmoćniji ili slabiji od kraćeg, blago zakrivljenog diveškog mača.

„Videćemo kada se jednom budemo borili sa njima!“ , odgovori Kalu, koji to nije mogao dočekati, što je Šejna znala. Portugalci su već zauzeli sultanat Gou udaljen više od sedamsto pedeset milja istočno od sultanata Divehi, a vladari okolnih ostrvskih država strahovali su da će kolonijalna sila pokušati da pokori i druge zemlje u Indijskom okeanu. Gospodin Ibrahim je sada postrojio sinove jednog pored drugog da istovremeno vežbaju tradicionalne mačevalačke zamahe i udarce. Ilijas je to

mrzeo, dok je Arif izgledao kao da tone u neku vrstu transa. Naposljetku je silahdar završio sa njihovom obukom i pozvao Šejnu i Kalua u borilište.

Šejna je rezignirano posegnula za turbanom, ali Buraki odmahnu glavom. „Šejna, kosa!“

Šejna je ravnu, crnu kosu nosila raspuštenu, sa razdeljkom na sredini. Sezala joj je do kukova i mogla je da se ogrne njome kao ogrtačem. Tokom borbe bi joj letela oko lica i zaklanjala pogled. Uzalud je pokušavala da je ugura u turban.

Buraki uze češljeve od kornjačinog oklopa kojima je ukrotila svoje kovrdže, te uvi Šejnin raskošni rep u punđu pokušavši da je koliko-toliko pričvrsti.

„To si već mogla da uradiš! Ali ti si opet mislimo odlutala u oblake!“, prekori ova prijateljicu dok je Šejni nameštala turban na bujnu punđu. „Idi sada i ne sramoti me!“, uzviknu glumeći strogost i nasmeja se.

Šejna uzvratila slabim osmehom, dok se Buraki već okrenula ka Kaluu nadajući se da će je pozdraviti ili joj namignuti. Ali mladi ratnik je nije primećivao, zbog čega je Šejni bilo žao, jer joj je prijateljica sada, s pomalo razbarušenom, raspuštenom kosom, izgledala izuzetno lepo. Buraki je još bila znojava od borbe, a svetlosmeđa put joj je blistala u toplom, gotovo nestvarno zlatnom tonu.

Kalu je imao oči samo za Šejnu, koju je već čekao na borilištu. Pokloniše se jedno drugom, Šejna ozbiljno i značajno, Kalu ovlaš. Kad su zauzeli početni stav, pustio je devojkicu da napadne. Šejna je to učinila ritualno, u stilu plesa – ali samo što je krenula u napad, Kalu joj se energično suprotstavi. Jedva je uspela da odbije napad uz veliki napor, no njen otac nije pokušao da opomene Kalua da se obuzda. Ovaj je rukovao mačem jednako smireno i sigurno kao Buraki, možda ne tako elegantno, ali pravilno i hitro. Šejna na to nije mogla da uzvratila istom merom. Svaki put kad bi se borila s Kaluom, zadobijala bi modrice ili ogrebotine. Bila je, međutim, okretna i vitka,

uspevala je da se sagne i izbegne njegove udarce – da bi na kraju zaboravila i onaj dublji smisao kulhijehuna, pa se stvarno sjedinila sa mačem i štitom, što joj se retko dešavalo. Neobično za njega, ovog puta je nije oborio i trebalo mu je duže nego inače da je razoruža.

Gospodin Ibrahim ju je pohvalio. „To je bilo dobro, kćeri moja, možda ćeš ipak naučiti da usvojiš kulhijehun kao deo svog bića a da sebe u tome ne izgubiš...”

Šejna klimnu glavom i ponizno se pokloni silahdaru i svom protivniku. Buraki se obično nije izražavala tako ulepšano i filozofski o njenim uobičajenim neuspesima u borbi. Njena česta primedba: „Ne možeš da se braniš dok istovremeno sanjariš o nekom drugom svetu!“, svodila se manje-više na isto.

Pošto je završila svoje, Šejna je mogla da ode, a njen otac pozva Kalua na završnu borbu dokazavši mu ubrzo da i on ima još štošta da nauči. Šejna se u međuvremenu pridružila Buraki očekujući od nje reči pohvale, ali joj je prijateljica delovala potišteno. Šejna je htela da je upita šta se dešava, ali Buraki je već ustala i krenula ka prostorijama u kojima su devojke mogle da se presvuku, i jedva čekala da skine tešku borbenu opremu. Kao i uvek na ostrvima, bilo je prilično vruće.

„Idemo da plivamo?“, upita sada Buraki Šejnu pošto su obe devojke zamenile pantalone laganim suknjama sa crveno-crnim prugama i crvenim tunikama. Osmeh joj je delovao usiljeno, i Šejna je osetila da nešto nije u redu, ali nije htela da navaljuje. Umesto toga krenu za prijateljicom kroz prostrani deo palate, a zatim ulicama Mahala. Sultanova palata Bodu Ganduvaru je skoro bila grad u gradu – sa zdanjima od koralnog kamena namenjenim stanovanju, sa vrtovima, džamijom i borilištem. Sve su to okruživali visoki bedemi i stražarske kule.

Kuće običnog sveta u mestu Mahal na istoimenom ostrvu bile su daleko skromnije. Po pravilu je kostur od trupaca bio obložen prostirkama od palminih listova ili kokosovih vlakana. Bogatiji građani su prekrivali zidove ilovačom, ali su i njihovi

krovovi bili prekriveni palminim listovima. Samo su veoma bogati građani, uglavnom oni dobro plaćeni u službi dvora, ali ne i dovoljno važni da bi živeli u palati, mogli sebi da priušte kuće od kamena.

U poređenju s većinom ostrva sultanata Divehi, ostrvo Mahal je bilo veliko, ali ni ovde niko nije živio daleko od plaže. Devojke su se brzo obrele u plitkoj laguni, pa su trčeci bosonoge po vreloom, finom pesku stigle do zaliva, gde je more bilo malo dublje. Ovde su grmovi gardenija, zimzelene cvetnice, kao i žbunje i mala stabla pružali zaštitu od radoznalih pogleda.

Buraki i Šejna zbacije odeću i skočiše u more. Voda je bila prijatno topla. Dok su brzo plivale ka otvorenom moru, Šejna se kao i uvek osećala dobrodošlom u sasvim drugačijem svetu. Kao i sva ostrvska deca, obe su bile izvrsne plivačice. Buraki je plivala snažno, brzo, htela je da otpliva dalje i najradije se takmičila s dečacima. Šejna je s druge strane volela da zaroni s otvorenim očima, pliva s jatima šarenih riba ili se jednostavno prepusti. Ugledala je morsku kornjaču i pratila je do površine, gde su obe duboko udahnule. Šejna pokuša da zamisli kako bi bilo imati oklop kao ta životinja. Činilo joj se da zna kako je to osećati se zaštićeno u svom prostoru, ali se istovremeno pitala koliko taj oklop zapravo ograničava njenu slobodu. Da li kornjača može u mislima da izađe van svog oklopa kao što je činila Šejna kada je sanjara? Još jednom je zaronila i zaplivala pored kornjače. Životinja je bila prilično neustrašiva, uzdala se u svoj oklop, što je moglo biti kobno ako bi naišao neko ko bi da je ulovi. Divehi su retko ubijali velike kornjače, ali su ih mornari koji su dolazili na ostrva rado lovili za zalihe na brodu, jer su dugo mogle izdržati bez hrane i vode.

Ta pomisao joj se nije svidela i nije htela da prenese svoj nemir na kornjaču. Zato je izronila i zaplivala brže nastojeći da sustigne Buraki. U međuvremenu je plutala na vodi, posmatrajući plavo nebo prošarano laganim oblacima, zadubljena u misli. To se nije često dešavalo, jer Buraki nije bila sklona razmišljanju.

„Šta se događa?“, upita Šejna. Govorila je tihim, melodičnim glasom i retko bi prva progovarala, što je Kalu često koristio kao povod da je nazove mutavom, ako ne čak i glupom. Ali Šejna je jednog dana trebalo da postane *bejsverija* kao njena baka Faris, vidarka – a možda čak i *fanditheverija*, vračara. Kao takva je brzo naučila da reči imaju moć. Pored toga, o mnogim temama jednostavno nije imala šta da kaže. Šejna nije brbljala, ona je osećala – a sada joj je bilo sasvim jasno da Buraki nešto leži na srcu.

„Ništa...“, odgovori Buraki i okrenu se ka njoj. „Ili možda jeste... reč je o... Kaluu. Misliš li da danas nije hteo da se bori sa mnom?“

Šejna je iznenađeno pogleda. Devojke su sada polako plivale jedna kraj druge. „Pa znaš da on ne odlučuje o tome. Moj otac određuje parove.“

„Možda je upravo to pitao tvog oca“, reče Buraki. „Zamolio ga da drugačije odredi raspored.“

Šejna odmahnu glavom. „Odakle ti ta pomisao? Čak i da nije hteo da se bori s tobom, nikada se ne bi usudio da zamoli oca da promeni raspored. Ne smem ni da pomislim šta bi mu rekao!“

Buraki se ugrize za usnu. Sve je to dobro znala, ali je morala ponovo da čuje. „Samo... danas je bio tako čudan...“

Šejna to nije primetila. Kalu je bio nadmen kao i uvek. I on je birao reči, no ne prema tome kakvu bi mu štetu mogle naneti, nego koga uopšte smatra dostojnim da razgovara s njim.

„Kad sam ga upitala kako sam se borila, bio je vrlo škrt na rečima...“ Buraki se opet okrenu na leđa. „A onda... oh, Šejna, plašim se da tebe više voli, da radije želi da se bori s tobom.“

Šejna se nasmeja. „Sa mnom? Da bira kornjaču među svim ostalim borcima? Pa nije valjda da si to pomislila! Buraki, ja nisam nikakav izazov za njega. Ako je uopšte računao na nešto, onda verovatno na borbu s ocem posle mog potpunog neuspeha.“

U najboljem slučaju samo su deca vladara dobijala priliku da ih lično podučava silahdar. Gospodin Ibrahim bi se samo

posle borbe s veoma slabim protivnikom ili protivnicom poput Šejne pobrinuo za pobjednika ne bi li i on imao koristi od časa.

„... ali za to tvoj Kalu nije dovoljno istančan“, završi Šejna rečenicu.

„On nije *moj* Kalu!“, usprotivi se Buraki, koja je zvučala nesrećno.

Šejna se prepustila moru i odlučila da je oraspoloži. „Kladio se na tebe“, otkri joj. „U borbi protiv Alija. Ilijas je stavio ulog na Alija, a Kalu na tebe. Da se nisi toliko stopila sa mačem, čula bi kako te bodri. Pošto je otac proglasio borbu nerešenom, bio je ljut. Možda je zato bio tako škrt na rečima.“

Buraki joj sad okrenu lice sa blistavim, gotovo blaženim osmehom. „Stvarno? On... on se naljutio jer je gospodin Ibrahim bio nepravedan prema meni? I bodrio me?“

Šejna je doduše mislila da je Kalu više bio besan zbog izgubljenih opklade, ali to nije morala da kaže prijateljici.

„Misiš li da sam mu draga, Šejna?“, upita Buraki. „Više od ostalih devojaka? Znam, znam kako one luduju za njim.“

Šejna nije mogla da odgovori na to. Bila je senzibilna i često lako saosećala s drugima, njihovim mislima i osećanjima, ali je Kaluov svet za nju uglavnom ostao zagonetka. Doduše, jedva da je imao bilo kakve veze s devojkama osim sa Buraki i Šejnom. Kao član vladarske porodice, nije imao dodira sa ženama van palate. Možda su ga sluškinje koje je katkad viđao gledale s čežnjom, ali su po rangi bile toliko daleko ispod njega da nisu mogle ni da pomisle na ljubav. Buraki, s druge strane... Kalu to možda još nije shvatao, ali veza s njom bila bi za njega velika čast i privilegija.

„Kad dođe vreme“, zato reče polako, „sigurna sam da će te staviti ispred svih drugih žena na ostrvima.“ Dok su plivale ka obali, osetila je da se Buraki vraća svom uobičajenom miru. Ipak se nadala da će nešto sprečiti zbližavanje Buraki i Kalua. Volela je svoju prijateljicu i želela joj je svu sreću na svetu, ali je sumnjala da bi je s Kaluom mogla pronaći.

Drugo poglavlje

Kada su se devojke laganim korakom vratile u lagun, tamo se užurbano radilo. Jedna grupa žena je skidala vlakna sa kokosovih oraha i potapala ih u vodu, gde ostaju nekoliko meseci. Proces se nazivao pečenje, iako nije imao nikakve veze s vatrom – a zatim se suše i upredaju u niti ili užad. Žene i devojke su sedele na plaži, smeјale se i brblјale dok su udarale kokose jedan o drugi kako bi odvojile vlakna. Zatim su ih sakupljale, pa razvrstavale po dužini i stavljale u korpe. Druge devojke su ih potom nosile do vode i tamo uvezivale s konopcima.

„Možemo li da pomognemo?“, upita Buraki. Volela je da radi rukama i bilo joj je važno da održava vezu s ljudima nad kojima će jednom vladati.

„Ako bi nas udostojila, *goma*“, * zadirkivala ju je jedna devoјka koja je bila otprilike princezina vršnjakinja. „A ti, fanditheverija?“

Šejna pocrvene. „Ne umem da vračam“, odgovori bespomoćno. Ni posle obuke sebe ne bi nazvala vračarom – to nije činila ni njena baka. Kao svi ljudi na ostrvima, bila je muslimanka, i iako se islam ovde nije tumačio tako strogo kao u

* Diveški jezik: gospa. (Prim. prev.)

drugim zemljama, Kuran je ipak zabranjivao svako vraćanje. Istina, vidarke koje su se kretale na granici dozvoljenog nisu bile proganjane, ali žene o tome nisu govorile naglas kada bi se ponekad okrenule ljubavnim činima. Šejnina baka Faris nikada ne bi učinila nešto tako. Bila je pobožna muslimanka – zajedno sa svojim sada pokojnim mužem u mladosti je išla na hadž u Meku, što je san svih vernika, ali je za stanovnike ostrva uglavnom bilo nedostižno.

„Ali zato ume da skida vlakna“, uze Buraki reč. „Drži, Šejna!“, reče i dobaci joj jedan kokosov orah.

Šejna ga uhvati i sede kraj žena. Uze kao Buraki još jedan i poče ih udarati jedan o drugi, uključivši se brzo u ritam. Jedna od starijih žena ga prihvati i zapeva. Obično je *dihendi džedžun* bio praćen ritmičkim udarcima štapova, a uz njega se moglo i plesati, ali su sada žene zapevale drevne pesme dok su radile s kokosima. Niko više nije razumeo jezik na kome su pevale. Faris je pričala Šejni da su verovatno afrički robovi davno doneli ove pesme na ostrva.

Šejna se pitala da li su to oni sebi pesmom sladili rad, kao žene Mahala, ili ih je zatočeništvo toliko rastuživalo da su ih jedino pesme podsećale na domovinu.

Već se bližilo veče kada su poskidana vlakna sa svih kokosovih oraha, a Šejna i Buraki ogladnele. Žeđ su mogle da utole kokosovim mlekom, ali posle dugog dana želudac im je tražio čvrstu hranu.

„Hoćeš da dođeš kod mene?“, pozva Šejna prijateljicu pre nego što je Buraki uspela da pita. Iako je u ženskim odajama sultanove palate dobre hrane sigurno bilo u izobilju, znala je da se Buraki tamo ne oseća prijatno. Njena i Alijeva majka je rano umrla, pa je sada delila prostorije sa dvema mladim ženama svog oca koje se međusobno nisu podnosile. Sultan je kao musliman imao pravo da se oženi s četiri žene, ali poligamija

nije bila uobičajena među Divehima. Retki su bili muškarci koji su istovremeno imali više žena, ali se dešavalo da zbog mlađe odbace dugogodišnju suprugu. Kada je birao nevestu, sultan nije mogao da se odluči između dve sestre, pa je bez premišljanja uzeo obe za žene. Sada je jedna zavidela drugoj i nisu ni primećivale Buraki. U palati je pored njih živela Dombula Farina, obudovela sultanova sestra i Kaluova majka, stroga i samosvesna žena, za koju se govorilo da ima veći uticaj na svog brata nego što bi joj po rangu pripadalo. Činilo se da ona u Buraki vidi kćerku koju nikada nije imala, ali umesto da je okruži ljubavlju, nastojala je da je strogo odgaja. Kalu je rano uspeo da se otrgne njenoj strogosti, što mu je majka naravno zamerala. Buraki je s druge strane pokušavala da u svemu udovolji Dombuli Farini, ne želeći da naljuti majku svog muškarca iz snova. Takvo stanje neprestano je podsticalo napetost u sultanovim ženskim odajama, dok su žene u Šejninom domu živele u slozi. Šejnina majka, njena prilično mlada strina Nazima, čiji je muž Mustafa takođe imao visok položaj na dvoru, i njihove dve male kćerke bile su pod vlašću Šejnine bake, ali ona im je puštala na volju i trudila se da u kući vlada prijatna atmosfera.

Kada se Šejna i Buraki približiše prostranoj kamenoj kući, videše da Fatima, Šejnina majka, kuva napolju ispred ženskih odaja. Na vatri se lagano krčkao *mas huni*, kari od tunjevine sa listićima kokosa i lukom. Devojke od mirisa dobiše zazubice, ali su prvo morale da se odbrane od Šejninih mlađih nećakinja koje im radosno potrčase u susret, pre svega da pozdrave Buraki. Volele su Šejnu, ali se Buraki često razuzdano igrala s njima, šalila se i zadirkivala ih. Tako je sada već zagolicala Marijam, onu mlađu. Trogodišnjakinja je cičala od zadovoljstva. Petogodišnja Hava se obesi o Šejnu, jer je po svaku cenu htela da joj izrecituje stihove Kurana koje je naučila danas. Pohađala je medresu već nekoliko nedelja i bila veoma ponosna na svoja znanja.

Faris je bila u kući. Zajedno sa Nazimom, majkom onih devojčica, usitnjavala je listove lekovitih biljaka u avanu da bi ih potom potopila u ulje ili od njih spravila mast na bazi prave aloje. Niska, zdepasta žena sede kose podignute u pundu odmah zastade kad ugleda Šejnu i Buraki. Pritom joj se ozari celo izborano lice. Iako se videlo da je prešla sedmu deceniju, svetlosmeđe oči su joj još uvek sijale kao u mlade žene. I glas joj je delovao mladalački – možda zato što su i nju ranije opominjali da štedi reči, baš kao što je to sada činila sa Šejnom.

„Šta ste danas naučile?“, upita ih poletno. „Da li je vredelo provesti ceo dan među zidovima učionice?“

Faris je želela da Šejnu odvuče bar pola dana ne bi li joj prenela sve ono što je sama kao vidarka naučila tokom dugog života. Istina, smatrala je da su korisni i ostali predmeti kojima su po nalogu sultana podučavani mladi.

„Portugalski!“, odgovori Šejna.

Sviđao joj se taj strani jezik koji će joj možda jednog dana omogućiti da razume ljude iz daleke Evrope. Sultan je dozvolio mladima, mladićima, kao i devojka, da u njegovoj palati uče taj jezik, jer su portugalski moreplovci i trgovci često dolazili na ostrva. Divehi su izvozili konopce, užad i prostirke od kokosovih vlakana, kao i kauri školjke, u stvari puževe kućice koje su se u drugim delovima sveta koristile kao novac. Do sada su vešti evropski trgovci često varali običan svet na ostrvima, što je sultan hteo da spreči tako što će se dvorjani sa znanjem portugalskog cenkati kao iskusni trgovci. Tada bi Portugalci ozbiljnije shvatili Divehije. Iz istog razloga su mladi učili arapski, iako su arapski trgovci bili spremni da nauče diveški jezik. Jezik proroka služio je i za proučavanje Kurana. Od diveških plemića se očekivalo da svetu knjigu čitaju i razumeju na izvornom jeziku.

„I algebru!“, dodade Buraki.

Sultan je posebno angažovao učitelja iz Arabije da nauči njegovu decu osnovama matematike. Računanje je bilo važno za

trgovinu, a učitelj Sulejman je uz to isticao lepotu i uzvišenost brojeva, koji su matematičaru mogli objasniti ceo svet. Pored toga je predavao astronomiju. Buraki se sviđao ovaj predmet, dok je Šejna volela da se potpuno preda noćnom nebu, iako nije znala nazive i svojstva nebeskih tela koja su ga osvetljavala.

„I danas sam pobedila Alija u kulhijehunu“, pohvali se Buraki. „Istina, gospodin Ibrahim je borbu proglasio nerešenom, ali sam imala jasnu prednost.“

Faris nabra čelo. „Da li je to sreća, dete? Da svom bratu stalno pokazuješ koliko si bolja u borbi, koliko više znaš o zvezdama i gotovo napamet znaš Kuran? To mu se sigurno ne sviđa.“

Buraki slegnu ramenima. „Šta ja mogu što on nema mnogo u glavi? Nemam ništa protiv njega, ali da li da se pravim glupa samo da bi se on osećao polaskanim? Ionako ću ja naslediti sultanat, naš otac oduvek zna da sam ja bolja.“

Sultan Abu Bakr je to često pominjao, što je Alija sigurno vredalo svaki put.

„Prvo moraš da odrasteš“, reče Faris sa blagim prekorom u glasu. „Dobra vladarka treba i da saoseća sa drugima. To još treba da naučiš, Buraki! Zbog drugih, ali i zbog sebe.“

Pre nego što su nastavile razgovor ili Buraki stigla da odgovori, Šejnina majka je pozvala na obed. Mogla je kuvanje da prepusti kuvarima i naloži da se iznese, budući da je njena porodica bila imućna. Ali Fatima je volela sama da kuva kao obične žene. Na ostrvima se inače nije pridavao značaj bogatstvu. Život u palati se nije previše razlikovao od onog u gradu, samo je sultanova porodica uživala u svakom luksuzu, za razliku od Buraki, koja je bila izuzeta. Čemu joj trebaju amam i bazen kada je more udaljeno samo nekoliko koraka?

Fatima je upravo sipala mas huni u umetnički lakiranu drvenu činiju i poverila maloj Havi da je odnese u deo kuće rezervisan za muškarce. I tamo je bilo posluge koja će hranu služiti njenom mužu Ibrahimu, njegovom bratu Mustafi i

Šejninoj braći. Šejna i Nazima su ženama brzo podelile nekoliko lakiranih činija koje je Fatima za njih napunila. Šejna i Buraki poneše hranu na ljuljašku zvanu *undoali*, neku vrstu klupe okačenu o okvir koja se lagano njihala kada bi se pomicala. Jele su s apetitom, jer im je dan bio naporan. Razgovor za stolom prepustile su devojkicama koje su veselo čavrljale i pričale da su na plaži lovile rakove pustinjake. Omiljena igra im je bila da ih stave jednog pored drugog na pešcanu stazu da se trkaju.

„Ali nadam se da ste ih posle ostavile na miru?“, upita Šejna, na šta joj Hava žustro klimnu glavom. „Neki dečaci su ih izvukli iz kućica! Ali rekla sam im da to ne rade. Jer ni oni ne bi voleli da ih neko silom izvuče iz njihovih koliba.“

„Pa jesu li to shvatili?“, upita Buraki i uze još jednu porciju.

„Ne odmah“, priznade Hava. „Ali rekla sam im da učim kulhijehun i da je bolje da se ne kače sa mnom!“ Tada skoči, zauze osnovni stav za borbu bez oružja i kao srčana ratnica pogledom prostreli svoju publiku. Svi se nasmejaše.

„Hoćeš li mi kasnije pokazati neku vežbu, Buraki?“, moljaka je Hava.

Žarko je želela da nauči borilačke veštine, ali gospodin Ibrahim nije dopuštao fizičku obuku dok deca ne budu spremna da razumeju i meditativnu stranu vežbi. Buraki nije bila toliko stroga, pa je Havi već pokazala nekoliko jednostavnih borilačkih zahvata.

„Sutra“, obeća, „danas sam se prejela. Hvala vam, gospođo Fatima, na predivnom jelu.“ Opušteno se nasloni na Šejnu, zaljuljavši *undoali*. Zapravo je trebalo da ide kući, ali još joj se nije išlo. „*Kaafa eve** Faris, hoćeš li da nam ispričaš još jednu priču? Možda o sultaniji Hatidži Rehendi?“

Hatidža Rehendi je bila veliki Burakin uzor. Pre dva veka je vladala ostrvima, čak punih trideset pet godina.

* Bako. (Prim. prev.)

„Ili o hadžiluku!“, zamoli je Nazima, Šejnina mlada strina, koja je bila veoma pobožna. Sanjala je o tome da jednog dana sa mužem hodočasti u Meku i svojim očima vidi sveta mesta islama. Nikad joj nije bilo dosta priča o hodočasti i običajima u zemlji porekla njene vere.

„Oh, da, bako, pričaj nam opet kako ste se prurušili!“, uzviknu Hava.

Faris se nasmeja i posegnu za vretenom. Volela je da prede dok priča, a od prediva se kasnije pravila fina čipka. Ono se prelo od biljnih vlakana, jer na ostrvima nisu držali ovce ili druge životinje čiju bi vunu mogli da koriste.

„Nismo se prurušili, malena. Samo smo obukli ono što nose sve žene u Arabiji. To je obaveza na hadžiluku...“, zapodenu priču, ali je devojčice odmah prekidoše.

„U crnom od glave do pete, bako? Kao one domaće vrane?“, upita Hava. Ovde su se često viđale te crne ptice.

„Hava!“, ukori Nazima svoju kći. „Ne smeš da se podsmevaš odeći koju je Prorok propisao ženama, ti...“

„Ne verujem da je Prorok ženama propisao abaju ili burku“, prekide je Faris. „U Kuranu, koliko se sećam, spominje se samo veo. Šta ti misliš, Buraki?“

„A reci vernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mestima svojim; i neka ne dozvole da se od ukrasa njihovih vidi išta osim onoga što je ionako spoljašnje, i neka vela svoja spuste na grudi svoje“, * poslušno izrecitova Buraki, a zatim dodade svojim rečima: „I Prorokove žene su morale da nose maramu kada bi razgovarale s ljudima koji ne pripadaju porodici.“

„Ljudi u Arabiji su se verovatno oduvek štitili od sunca i pešcanih oluja sa nekoliko slojeva odeće“, nastavi Faris. „Muškarci u pustinji često stavljaju tkaninu na nos i usta. Ovde nam to nije potrebno. Stvarno nije, Nazima!“

* Sura 24, ajet 31. u prevodu Besima Korkuta. (Prim. prev.)

Šejna i Buraki se nasmejaše. Nazima se rado razmetala svojom pobožnošću i nosila je veo kada bi išla u džamiju. Inače na ostrvima nije bilo uobičajeno da žene pokrivaju kosu.

„Žene u Arabiji su zaista oduvek imale visok status“, nastavi Faris. „Pre nego što je Muhamed postao prorok, u Meki su čak poštovali tri boginje.“

„Žene kao boginje?“, začudi se Buraki. Bila je ponosna što je na ostrvima i žena mogla vladati kao sultanija, ali je sada izgleda shvatila da možda postoje još veće mogućnosti za slavu. „Misliš, *kaafa eve* Faris, da su ih obožavali?“

„U Ćabi, najvećem svetilištu islama, ukazivali su im poštovanje prinošenjem žrtava i molitvama. Čak su ih prikazivali na slikama“, otkri Faris svojim zadivljenim slušateljicama. To je u islamu strogo zabranjeno. Alah je svojom veličinom nadilazio ljudsku maštu. „El Lat je na primer često bila prikazana naoružana ili pored lava.“

„El Lat?“, upita Šejna. „To zvuči gotovo kao Alah! Da li je Svemogući uzео njeno ime kada ju je pobedio?“

Njena baka odmahnu glavom osmehnuvši se. „Ne, ne, naravno da nije! Naš Prorok – neka mu Bog podari večni mir! – spoznao je da te boginje nikada nisu postojale: ”To su samo imena koja ste im vi i preci vaši nadenuli, Alah o njima nikakav dokaz nije poslao!“*, citirala je Kuran.

Buraki ponosno zabaci kosu na leđa. „Da su zaista postojale, ne bi bile poražene“, tvrdila je. „Žena koja nosi oružje *mora* biti nadmoćnija od muškarca. Inače neće dugo nositi mač!“

Nazima je pogleda s negodovanjem. „Žena može muškarca vezati na drugi način, ne tako što će ga savladati. Alah uspostavlja ljubav i samilost između muškarca i žene, kaže Prorok. Nigde se ne pominje borba!“

Buraki začuta. Šejna na trenutak skrenu pogled. Možda su je reči njene strine Nazime podsetile na Kalua – Šejna je sada skoro mogla da vidi po svojoj prijateljici kada misli na Kalua.

* Sura 53, ajet 23. (Prim. prev.)

„Jedan od dokaza Njegovih jeste to što za vas, od vrste vaše, stvara žene da se uz njih smirite“, navodila je Nazima sve ohrabrenija. „Zbog toga su čestite žene poslušne.“

Šejna primeti da je Buraki najpre iskrivila lice, ali se zatim zamislila.

„Možda ne bi trebalo da se borim s njim, već da mu se priklonim“, razmišljala je kada ju je Šejna kasnije pratila kući, neizbežno skrećući razgovor na Kalua.

Šejna prevrnu očima. „Samo dok mu nisi pokorna... Buraki, bićeš jednom sultanija – i možda njegova žena! Ne moraš ga tući, ali zahtevaj njegovo poštovanje!“